

Nähtamatu tapja trepikojas

*Jaan Kiviall, töökeskkonna nõustaja
Küllike Kuusik, tööinspektor*

Tööinspektsioon kutsub korteriühistute esimehi ja elanikke üles tähelepanelikkusele asbestiohu suhtes.

Tööinspektsiooni helistas murelik Tartu kodanik, kes kurtis, et tema korteriühistu trepikojas teostatakse lammutustöid ning kogu trepikoda on tolmu täis. Kuna lammutatakse prügišahte, mille konstruktsioonis leidub asbesti, siis kartis helistaja, et nii ehitustöölisi kui ka majaelanikke ohustab asbestitolm.

Selleks ajaks, kui tööinspektorid kohale jõudsid, oli viiekorruselise kortermaja kolmest trepikojast kahes juba lammutustöö lõppenud. Trepikoja seinad, trepiastmed, käsipuud ja aknaklaasid olid kaetud peene tolmu. Tõenäoliselt võis selles leiduda ka asbestitolmu. Tööinspektorid peatasid edasised tööd, kuni hakatakse järgima asbestitöödele esitatavaid ohutusnõudeid ning on tagatud nii ehitajate kui ka kõrvaliste isikute ohutus.

Vastavalt Eestis kehtestatud määrusele „[Asbestitööle esitatavad tööturvise ja tööohutuse nõuded](#)“, peab tööandja enne ehitise lammutamist, rekonstrueerimist, remonti või hooldust veenduma, kas ehitis sisaldab asbesti või mitte. Uurimise tulemus dokumenteeritakse.

Kui asbestisisaldus leiab kinnitust, peab ehitusettevõtte järgima nimetatud tööde tegemisel asbestitööde tegemiseks sätestatud nõudeid. Kasutusele tuleb võtta meetmed selleks, et võimalikult

Asbestiga isoleeritud soojaveetoru renoveeritavas hoones. Seinal on materjali asbestisisaldusest teavitav hoiatusmärk.

Foto: Jaan Kiviall

kult vähe asbestitolmu satuks õhku ning kanduks selle kaudu seintele, lagedele, põrandale ja muudele konstruktsioonidele.

Objekti hoolikat puhastamist peab teostama pärast iga tööpäeva, mitte lükkama koristamist alles kõigi tööde lõppemise aega.

Kui tavaliselt võivad lammutustöödel asbesti tõttu kannatada ainult ehitustöölised, siis kortermajade trepikodades peab arvestama, et kannatajateks on ka majaelanikud. Korteriühistute esimehed, kes sõlmivad lepinguid hoonete renoveerimiseks, peaksid enne tööde algust tundma huvi selle vastu, kas ehitust teostav ettevõtte on selgitanud välja asbesti olemasolu hoones või mitte. Kui ettevõttel puudub pädevus asbesti olemasolu tuvastamiseks, tuleb kohale tellida asbesti tundja.

Tuleks arvestada, et vastavalt „[Töötervishoiu ja tööohutuse nõuetele ehituses](#)“ vastutab lisaks ehitusettevõtjale ka ehitise omanik selle eest, et ehitustöö ei ohustaks ehitusplatsil töötavaid ega seal viibivaid isikuid.

Mis on asbest?

Asbestiks nimetatakse silikaatmineeraale. Neid on kaevandatud Kanadas, Lõuna-Aafrikas, endises Nõukogude Liidus ning Brasiilias.

Sõna „asbest“ tuleneb kreekakeelsest sõnast „asbestos“ ning tähendab mittepõlevat.

Asbestikiud on nõeljad ja väga väikesed, mistõttu asbestitolmuse õhu sissehingamisel satuvad nad kopsudesse, jõuavad alveoolidesse ning osa neist jääb sinna kinni. Kui kopsus on võõrkehad, näiteks nõeljad asbestikiud, tekitavad need kopsu limaskestale mikrotraumasid, mille tagajärjel tekib põletik, moodustuvad liited ning aja möödudes lakkab osa kopsu töötamast. Lisaks võivad areneda välja ka vähkkasvajad.

Kuidas on võimalik seda ära tunda? Näiteks sellest, et inimene hakkab suhteliselt kergesti, mõne kiirema sammu järel hingeldama. See võib tuleneda küll vähesest treenitusest või kõrgest east, kuid põhjuseks võib olla ka see, et inimesel ei ole enam tervet kopsu hingamiseks.

Tuleks teada, et asbest on ohtlik ka sellepolest, et sellest tingitud haiguse väljakujunemise aeg on väga pikk. Selleks võib kuluda lausa 10–20 aastat, mõningate uuringute kohaselt isegi veel kauem. Samas puudub haigusele efektiivne ravi.

Asbestitolmu eest tuleb erilise hooliga kaitsta lapsi.

Kui lapsed hingavad sisse asbestitolmust õhku, siis on suur tõenäosus, et neil ei ole võimalik elada täisväärtuslikult oma elu lõpuni.

Kus võib asbesti leiduda?

- katelde, torude ja boilerite isolatsioonimaterjalides;
- tuletõkkeustes ja -plaatides;
- seinte ja lagede isolatsioonimaterjalides;
- laekattematerjalides ja -paneelides;
- põrandakattematerjalides ja -paneelides;
- fassaadivärvides;
- tsemendis;
- katusekattematerjalides;
- vanade elumajade katuste vooderdistes;
- prügišahtides;
- rõdupiiretes (sile ja laineline eterniit).

Asbesti võib kohata enam kui 3000 tooteliigis. Suure tõenäosusega sisaldab hoone asbesti, kui see on ehitatud aastatel 1960-1990 ning selles ei ole vahepeal kapitaalremonti teostatud.

Võimalikud haigused

Asbestoos.

See on raske, krooniline hingamisteede haigestumine. Asbestitolmu väikesed osakesed, sattudes kopsu limaskestale, avaldavad sellele keemilist ja mehaanilist toimet. Selle tagajärjel armistub kopsukude, väheneb hingamisest osavõttev kopsupind ja tekib hingamispuudulikkus. Kaebusteks on hingeldus (seda ka rahulikus olekus), hooti esinev kuiv köha, valud rindkeres, nõrkus, kiire väsimine, peavalu, näonaha ja huulte sinakus. Efektiivne ravi sellele haigusele puudub.

Kopsuvähk.

Asbest on ka kantserogeen. Esimesed haigusnähud võivad tekkida 5–10 aasta möödudes pärast kontakti asbestiga. Need võivad tekkida ja süveneda ka pärast seda, kui inimene ei puutu enam asbestiga kokku.

Asbestist tulenevalt võivad haigestuda ka töötavate isikute pereliikmed, näiteks seetõttu, et töötaja on toonud asbestikiude sisaldavad tööriided koju pesemiseks.

Mesotelioom.

See on harvem esinev kopsukelmevähi vorm (kopsukile ümbritseb rindkereõõnes asuvaid organeid). Esimesteks kaebusteks on selle haiguse puhul hingeldus, köha, rögaeritus ja valu rindkeres, mis järjest tugevneb. Hiljem lisandub hindamiselundite ja südameveresoontkonna puudulikkus.

Kasvajad võivad tekkida ka mujal organismis. Kui asbest on sattunud süljega seedeorganitesse, võib tekkida kõri-, mao-, peen- või jämesoolivähk.

Miks asbesti üldse kasutatakse, kui see on nii ohtlik?

Asbest on ilmselt parim isolatsioonimaterjal, mida inimene teab. Ta on vastupidav keemilisele töötlusele, ei aurustu ega lahustu vees. Praeguseks on välja töötatud rida materjale, mis võivad asbesti enam-vähem edukalt asendada.

Mida teha asbestiohu vältimiseks?

Asbestiga tööalaselt kokkupuutuvad ettevõtted peaksid kindlasti järgima määrust „[Asbestitööle esitatavad töötervishoiu ja tööohutuse nõuded](#)“.

Lihttöötajatel ja elanikel oleks kasulik teadvustada asbestiohu olemasolu hoonete lammutamisel ja renoveerimisel. Eriti siis, kui lammutatakse või renoveeritakse asbesti puistematerjalina sisaldavaid konstruktsioone (katelde, kuumaveetorude jm isolatsioon). Viimasel juhul on sisuline oht palju kordi suurem, kui kõvemate tervikdetailide eemaldamisel.